

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Kod zdającego

--	--	--

Próbna Matura z Chemii u Przyrodników

5 Marzec 2016

Poziom rozszerzony

Informacje dla zdającego

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 24 strony. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś prowadzącym.
2. Na tej stronie i na karcie kodowej wpisz swój PESEL.
3. Przeczytaj uważnie wszystkie zadania.
4. Rozwiązania zadań zapisz długopisem lub piórem. Nie używaj korektora.
5. Rozwiązania zadań, w których należy samodzielnie sformułować odpowiedź, zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreśl.
6. Możesz wykorzystać brudnopis. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać z karty wybranych tablic chemicznych zawartych w arkuszu.
8. Na rozwiązanie wszystkich zadań masz 180 minut.
9. Za poprawne rozwiązanie wszystkich zadań możesz uzyskać 60 punktów.

Życzymy powodzenia!

Informacja do zadań 1-3

Podczas spalania w **powietrzu** metalu X należącego do bloku s powstała mieszanina dwóch związków o budowie jonowej, w których jony osiągają konfigurację elektronową neonu. Gdy na otrzymaną mieszaninę poreakcyjną podziałano wodą, powstał nierozpuszczalny w wodzie wodorotlenek oraz związek, który w roztworze wodnym pełni rolę zasady Brönsteda.

Zadanie 1. (1 pkt)

Napisz wzory i nazwy związków, które powstają w wyniku spalania w powietrzu metalu X.

.....

Zadanie 2. (1 pkt)

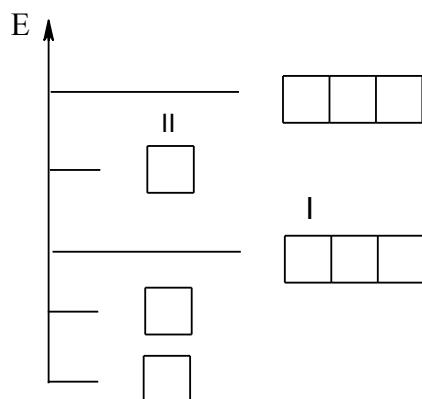
Napisz wzory jonów, które są składnikami tych związków i uszereguj je według wzrastającego promienia jonowego.

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Uzupełnij diagram energetyczny wpisując elektrony pierwiastka X. Określ wartości trzech liczb kwantowych: głównej, pobocznej i magnetycznej dla zaznaczonych elektronów.

Schemat energetyczny:

elektrony	wartości liczb kwantowych		
	n	l	m
I			
II			

Zadanie 4. (1 pkt)

Oceń prawdziwość zdań dotyczących hybrydyzacji orbitali walencyjnych atomów. Wpisz P jeżeli zdanie uważasz za prawdziwe lub F jeśli uważasz je za fałszywe.

Zdanie	P/F
Atomy tlenu w metanolu, wodzie i jonie oksoniowym występują w stanie hybrydyzacji sp^3	
Hybrydyzacja orbitali atomowych siarki w tlenku siarki(IV) i tlenku siarki(VI) jest sp^2	
W grupie karboksylowej dwóm atomom tlenu można przypisać identyczną hybrydyzację orbitali	
Kształt cząsteczki nadtlenu wodoru wyjaśnia hybrydyzacja sp orbitali atomów tlenu	

Zadanie 5. (2 pkt)

Na podstawie budowy cząsteczki przyporządkuj podane poniżej związki do odpowiednich wierszy w tabeli.

tlenek węgla(IV), tlenek siarki(IV), amoniak, siarkowodór, etan, 1,4-dichlorobenzen, chloroetyln, cis-2,3-dichlorobut-2-en, dichlorometan, cyjanowodór, nadtlenek wodoru

	Wzory związków
Związki, których moment dipolowy jest równy 0	
Związki polarne, których cząsteczki mają kształt liniowy	

Zadanie 6. (2 pkt)

Badaniu poddano wodne roztwory dwóch soli: wodorosiarczku potasu i wodorosiarczanu(IV) potasu o stężeniu molowym $0,1 \text{ mol/dm}^3$.

a) Zaznacz określenia prawdziwe:

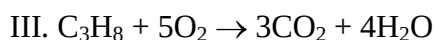
- pH obydwu roztworów są większe od 6
- pH roztworu wodorosiarczku potasu jest większe od pH roztworu wodorosiarczanu(IV) potasu
- W roztworze wodorosiarczku potasu stężenie jonów HS^- jest większe niż jonów K^+

b) Tylko jeden z badanych roztworów soli reaguje z kwasem mrówkowym (metanowym).

Napisz jonowe równanie tej reakcji.

.....

Na podstawie podanych równań reakcji uzupełnij następujące zdania wpisując w wy kropkowane miejsca odpowiednie wartości.

- a) Jeżeli w reakcji **II** powstały 3 mole wody to przereagowało dm³ tlenu (odmierzonego w warunkach normalnych) i g wodoru.
- b) Jeżeli do reakcji **I** przebiegającej ze 100% wydajnością użyto stechiometryczną mieszaninę substancji o łącznej objętości 10 dm³ to w wyniku reakcji powstało dm³ SO₂ i dm³ pary wodnej odmierzonych w tych samych warunkach ciśnienia i temperatury.
- c) Po zakończeniu reakcji **III**, która przebiegła z 80% wydajnością mieszaninę schłodzono do temperatury 25°C. Liczba faz po reakcji wynosiła

Maalox jest lekiem stosowanym w leczeniu objawowym nieżytu żołądka oraz refluksu żołądkowo-przełykowego. Jedna tabletka tego leku zawiera 40 mg wodorotlenku magnezu i 40 mg wodorotlenku glinu oraz substancje pomocnicze, które nie reagują z kwasem solnym. Oblicz ile cm^3 soku żołądkowego o $\text{pH} = 2$ zneutralizuje jedna tabletka Maaloxu.

[illegible]

Odpowiedź:

Zadanie 9. (4 pkt)

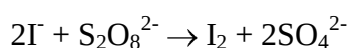
Wypełnij tabelę, która opisuje cztery reakcje przebiegające z wymianą lub bez wymiany elektronów (redox i nie będące reakcjami redox). Substraty tych reakcji wybierz z podanych poniżej:

Numer reakcji	Nazwy substratów reakcji	Objawy reakcji	Jonowe skrócone równanie reakcji	Typ reakcji redox/ nie redox
I	Srebro, stężony kwas azotowy(V)			
II		Wytrąca się biały serowaty osad		
III			$\text{AgCl} + 2\text{NH}_3 \rightarrow [\text{Ag}(\text{NH}_3)_2]^+ + \text{Cl}^-$	
IV			$\text{NH}_3 + \text{H}_3\text{O}^+ \rightarrow \text{NH}_4^+ + \text{H}_2\text{O}$	

Zadanie 10. (1 pkt)

Reakcja o równaniu:

jest reakcją pierwszego rzędu ze względu na obydwa substraty.

Napisz równanie kinetyczne tej reakcji.

.....

Jednostkę stałej szybkości reakcji determinuje postać równania kinetycznego (rzęd reakcji).

Podkreśl jednostkę stałej szybkości (k) tej reakcji:

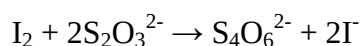
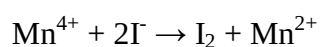
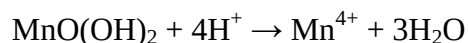
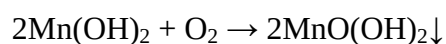
a) $[\text{s}^{-1}]$

b) $[\text{mol}^{-1} \cdot \text{dm}^3 \cdot \text{s}^{-2}]$

c) $[\text{s}^{-2}]$

d) $[\text{mol}^{-1} \cdot \text{dm}^{-3} \cdot \text{s}^{-1}]$

e) $[\text{mol}^{-1} \text{ dm}^3 \text{ s}^{-1}]$

$$2\text{Mn}^{2+} + 4\text{OH}^- \rightarrow 2\text{Mn}(\text{OH})_2\downarrow$$

Zadanie 11. (2 pkt)

Próbkę wody gruntowej o objętości 100 cm^3 poddano analizie opisanej w informacji wstępnej. Na zmiareczkowanie wydzielonego jodu zużyto 8 cm^3 tiosiarczanu sodu ($\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$) o stężeniu molowym $0,01\text{ mol/dm}^3$. Oblicz zawartość tlenu w badanej wodzie w mg/dm^3 .

Obliczenia:

A full-page view of a blank sheet of graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines forming small squares across the entire page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Odpowiedź:

Wykorzystując podane poniżej związki:

napisz 2 równania reakcji:

.....

.....

Przedstaw w punktach jakie czynności należy wykonać, aby przygotować 250 cm³ roztworu kwasu szczawowego o stężeniu 0,05 mol/dm³ mając do dyspozycji:

a) Obliczenia:

[illegible]

.....

.....

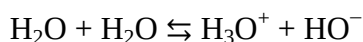
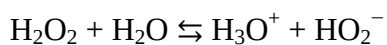
.....

.....

.....

Zadanie 14. (1 pkt)

Równania reakcji opisują reakcje protolizy zachodzące w wodnym roztworze nadtlenu wodoru.

Uzupełnij zdania lub podkreśl właściwe określenie, tak aby otrzymać zdanie prawdziwe zgodne z teorią Brönsreda-Lowry'ego.

W reakcji pierwszej cząsteczka wody pełni rolę, a powstający jon HO_2^- tworzy sprzężoną parę kwas – zasada z

Nadtlenek wodoru jest **silniejszym** / **słabszym** kwasem niż woda.

Zadanie 15. (3 pkt)

W celu zbadania właściwości nadtlenu wodoru przeprowadzono trzy doświadczenia:

I. Do zakwaszonego kwasem siarkowym(VI) roztworu manganianu(VII) potasu dodawano wodę utlenioną do momentu odbarwienia roztworu.

II. Następnie do otrzymanego roztworu dodawano kroplami roztwór wodorotlenku sodu do momentu, w którym osad przestał się wytrącać.

III. Do otrzymanej heterogenicznej mieszaniny dodano wodę utlenioną. Osad zmienił barwę.

a) Napisz równanie reakcji zachodzącej w etapie I doświadczenia. Podaj równania procesów utleniania i redukcji w formie jonowej z uwzględnieniem pobranych lub oddanych elektronów (zapis jonowo-elektronowy) oraz uzgodnione cząsteczkowe równanie reakcji redox.

Proces utlenienia:

.....

Proces redukcji:

.....

Uzgodnione cząsteczkowe równanie reakcji:

.....

b) Podaj numer doświadczenia, w którym nadtlenek wodoru pełni rolę utleniacza.

.....

W tabeli podano rozpuszczalność dwóch substancji (g/100 g wody) w temperaturze 293K i 313K.

Substancja	temperatura	
	293K	313K
Ba(OH) ₂	3,89	8,22
Ca(OH) ₂	0,16	0,14

Zadanie 16. (1 pkt)

Uczniowie przygotowali nasycone roztwory wodorotlenków wapnia i baru, w których roztwór znajdował się nad osadem. Temperatura obu mieszanin wynosiła 293K. Następnie otrzymane mieszaniny ogrzali do temperatury 313K. Postawili hipotezę, że pH obu roztworów wzrosło.

Hipoteza uczniów jest **prawdziwa/nieprawdziwa**

Oceń prawdziwość hipotezy. Wybór uzasadnij.

Uzasadnienie

.....

Zadanie 17. (3 pkt)

Do kolbki zawierającej 201,8 g wody wprowadzono 6,87 g metalicznego baru ($M = 137,33$ u). Wydzielił się bezbarwny gaz a na dnie kolbki powstał biały osad. Oblicz masę otrzymanego osadu, jeśli temperatura mieszaniny wynosiła 293K.

Następnie otrzymany układ dwufazowy ogrzano do temperatury 313K. Oblicz stężenie procentowe roztworu w kolbce.

Obliczenia:

A full-page view of a blank sheet of graph paper. The grid consists of small squares formed by thin gray lines. There are 20 columns and 15 rows of squares visible on the page.

Odpowiedź:

 Informacja do zadań 18-19.

Do probówek, w których znajdowały się równe ilości **stężonych roztworów** wprowadzono blaszki metali o masie 5 g.

I Mg HCl	II Ni CuCl ₂	III Fe CuCl ₂	IV Cu HCl
V Cu H ₂ SO ₄	VI Fe NaOH	VII Zn NaOH	VIII Al NaOH

Zadanie 18. (1 pkt)

Wskaż numery probówek w których:

1. Wydziela się gazowy produkt
2. Nie zaobserwowano zmian
3. Masa płytki uległa zwiększeniu

Zadanie 19. (1 pkt)

Napisz jonowe skrócone równanie reakcji zachodzącej w probówce VIII.

.....

Kwasy wieloprotonowe tworzą sole obojętne i wodorosole.

Podaj wzór i nazwę soli, którą otrzymano?

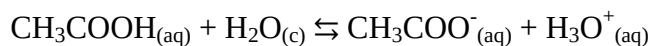
Obliczenia:

A blank sheet of graph paper featuring a uniform grid of small squares. The grid consists of 20 columns and 10 rows, providing a structured area for drawing or writing.

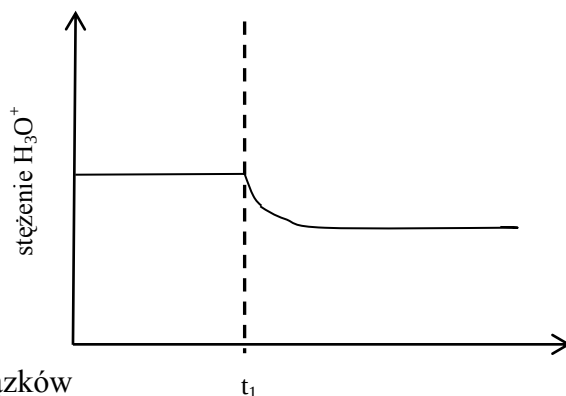
Odpowiedź:

.....

Równowagę kwasu etanowego w roztworze wodnym opisuje równanie reakcji:

Sporządzono wodny roztwór kwasu octowego. Po czasie t_1 do tego roztworu wprowadzono pewną substancję i odnotowano zmianę przedstawioną na wykresie.

Z podanych związków

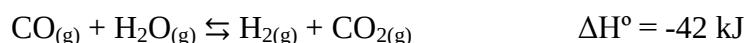
kwask chlorowodorowy, chlorek sodu, octan sodu

podkreśl substancję, która wprowadzona do wodnego roztworu kwasu octowego spowoduje opisaną na wykresie zmianę.

Do dwóch roztworów chlorku baru o jednakowej objętości 100 cm^3 ale różnych stężeniach molowym wynoszących: $0,1\text{ mol/dm}^3$ (zlewka 1) i $0,2\text{ mol/dm}^3$ (zlewka 2) dodano 100 cm^3 roztworu H_2SO_4 o stężeniu $0,1\text{ mol/dm}^3$. Po oddzieleniu osadów roztwory zobojętniono za pomocą roztworu NaOH o stężeniu molowym $0,2\text{ mol/dm}^3$. Oceń prawdziwość zdań:

Zdanie	P/F
Masy wytrąconych osadów w obu zlewkach były jednakowe.	
Masa osadu była większa w zlewce 2.	
Objętości zużytej zasady były jednakowe.	
Objętość użytej zasady była większa w zlewce 1	

Wodór można otrzymać w reakcji tlenku węgla(II) z parą wodną.

Reaktor o objętości 1 dm^3 został napełniony mieszaniną zawierającą 6,2 mola tlenku węgla(II), 3,2 mola pary wodnej i 0,5 mola wodoru. Po ustaleniu równowagi w temperaturze T mieszanina zawierała 2,5 mola wodoru.

a) Oblicz stałą równowagi (K_c) tej reakcji w temperaturze T. Wynik podaj w postaci liczby całkowitej.

Obliczenia:

[illegible]

Odpowiedź:

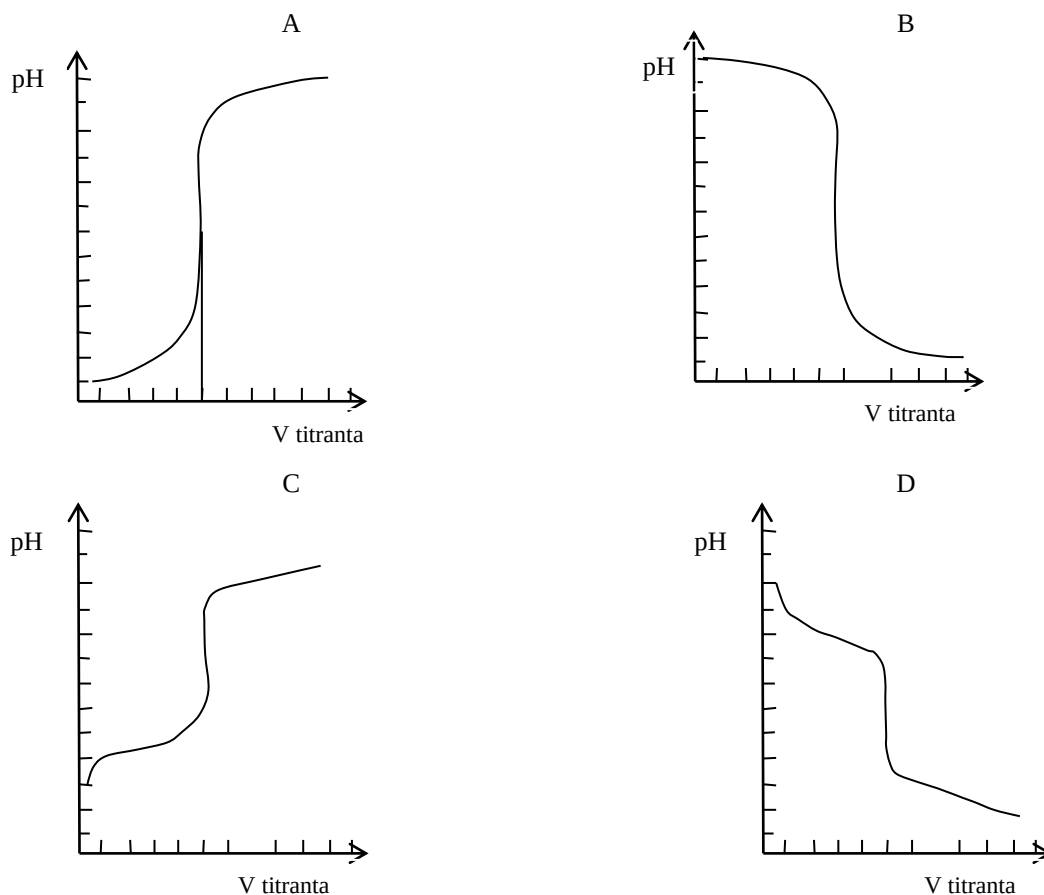
.....

b) Podkreśl właściwe określenia.

Zwiększenie wydajności reakcji można uzyskać poprzez: **zmniejszenie ciśnienia / użycie katalizatora / wprowadzenie dodatkowej porcji tlenku węgla(II) / obniżenie temperatury układu reakcyjnego.**

Zadanie 24 . (1 pkt)

Wykresy A, B, C i D przedstawiają krzywe miareczkowania różnych kwasów i zasad.

Wszystkie roztwory mają stężenie molowe $0,1 \text{ mol/dm}^3$.

Podkreśl właściwe określenie.

Wykres A/ B/ C/ D przedstawia krzywą miareczkowania mocnego kwasu mocną zasadą.

Wykres/y A/ B/ C/ D przedstawia/ją proces, w którym stężenie jonów oksoniowych wzrasta.

Zadanie 25. (1 pkt)

Z poniżej podanych polimerów wybierz te, które wstawione w miejsce kropek utworzą zdania prawdziwe:

polistyren, poliamid, polietylen, poliester

Do polimerów kondensacyjnych zaliczamy i

Przykładem polimeru addycyjnego jest

Stężone kwasy można przewozić w pojemnikach wykonanych z

Nylon jest polimerem zaliczanym do

Zadanie 28. (3 pkt)

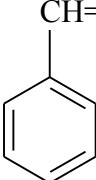
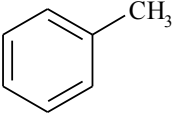
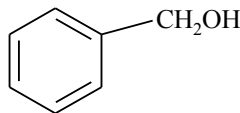
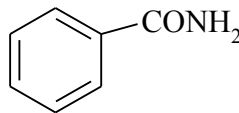
Uzupełnij schematy reakcji wpisując w miejsce kropek wzory **półstrukturalne** związków wybranych z:

węglík wapnia, etyn, propyn, eten, butanian etylu, propanon,
etanal, kwas butanowy, wodorotlenek wapnia, etanol

1	$\text{.....} + \text{H}_2\text{O} \xrightarrow{\text{H}^+} \text{.....} \xrightarrow{[\text{O}]} \text{.....}$ Gaz ciecze A
2	$\text{.....} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{.....} + \text{.....}$ Ciało stałe gaz
3	$\text{.....} + \text{H}_2\text{O} \xrightarrow{\text{Hg}^{2+}, \text{H}^+} \text{.....}$ Gaz ciecz B
4	$\text{.....} + \text{H}_2\text{O} \xrightarrow{[\text{H}^+]} \text{.....} + \text{.....}$ Ciecz o zapachu ananasów ciecz ciecz A
5	$\text{.....} + \text{H}_2 \rightarrow \text{.....}$ Ciecz B propan-2-ol

Informacja do zadań 29-30.

Dany jest zbiór związków organicznych o następujących wzorach półstrukturalnych (grupowych):

A	B	C	D
$\text{CH}=\text{CH}-\text{COOH}$ 			
E	F	G	H
$\text{CH}_3\text{OC}-\text{CH}_2\text{CH}_3$ $\parallel$ O	$\text{HC}\equiv\text{C}-\text{CH}_3$	$\text{H}_3\text{C}-\text{CH}-\text{COOH}$ $\mid$ OH	$\text{CH}_2=\text{CH}-\text{OH}$
I	J	K	L
HCOOH	CH_3-NH_2	$\text{CH}_2=\text{CH}-\text{CH}_2\text{Cl}$	$\text{CH}_3-(\text{CH}_2)_{16}\text{COOK}$

Zadanie 29. (1 pkt)

Uzupełnij poniższą tabelę wpisując obok każdej właściwości numer(y) związku(ów) wykazującego(cych) tę właściwość.

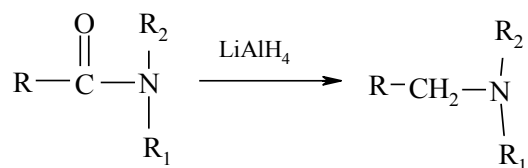
Roztwór KMnO_4 i Br_2 odbarwi(a) związek(i)	
Hydrolizie ulegają związki	
Fenoloftaleina zabarwi się na kolor malinowy w roztworze/ach związku/ów	

Zadanie 30. (1 pkt)

W każdym zdaniu wybierz i podkreśl właściwą informację tak, aby otrzymać zdanie prawdziwe.

Związek B w reakcji z bromem pod wpływem bromku glinu ulega reakcji substytucji (**elektrofilowej** / nukleofilowej / wolnorodnikowej). Związek C można otrzymać z chlorofenylometanu w reakcji z NaOH w środowisku wodnym. Jest to reakcja substytucji (**elektrofilowej** / nukleofilowej / wolnorodnikowej).

Amidy można przekształcić w aminy w wyniku reakcji redukcji w obecności glinowodoru litu (LiAlH_4).

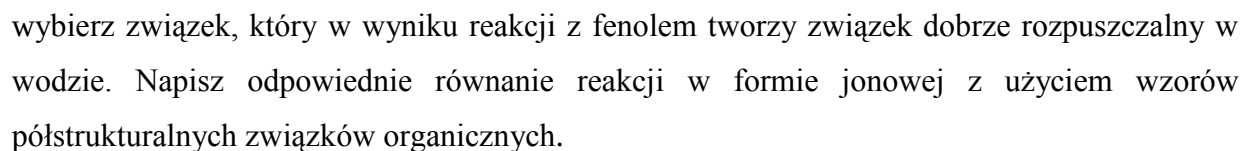
Wzór aminy X	Wzór izomerycznej aminy

- Obliczenia:

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form a uniform pattern of small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings present.

17

Fenol (benzenol) jest związkiem słabo rozpuszczalnym w wodzie. Z podanych niżej odczynników:

Równanie reakcji.....

Dane są następujące związki organiczne:

W poniższej tabeli zebrano niektóre właściwości fizyczne tych związków.

Związek	Temperatura topnienia	Temperatura wrzenia	Rozpuszczalność w wodzie w 20°C	Odczyn wodnego roztworu
A	-83,8	77,1	8,5	Obojętny
B	-182	-161,5	Bardzo słaba	Obojętny
C	16,6	118	Nieograniczona	Kwaśny
D	292	*	255	Zasadowy
E	-114	78,3	Nieograniczona	Obojętny

Na podstawie analizy danych z powyższej tabeli przyporządkuj literom A, B, C, D, E wzory półstrukturalne poszczególnych substancji.

A	B	C	D	E

Zadanie 34. (2 pkt)

Związek o wzorze sumarycznym $C_4H_8O_2$ występuje w postaci kilku izomerów. Podaj wzory półstrukturalne i nazwy systematyczne 3 izomerów A, B, C o podanych właściwościach.

- Izomer A jest słabo rozpuszczalny w wodzie. Produktami hydrolizy kwasowej związku A są dwa związki o jednakowej liczbie atomów węgla w cząsteczce.
- Izomer B jest cieczą dobrze rozpuszczalną w wodzie. Papierek uniwersalny w roztworze wodnym tego związku przyjmuje barwę czerwoną.
- Izomer C daje pozytywny wynik próby Tollensa, a produkt reakcji jest czynną optycznie hydroksylową pochodną związku B.

A	B	C

Zadanie 35. (1 pkt)

Przeprowadzono reakcję kwasu propenowego z wodą w obecności H_2SO_4 . Wodny roztwór produktu tej reakcji poddano analizie za pomocą polarymetru. Stwierdzono, że roztwór nie skręca płaszczyzny światła spolaryzowanego. Na podstawie doświadczenia uczniowie sformułowali następujące wnioski:

Uczeń 1: Produktem addycji jest związek achiralny, ponieważ addycja wody do wiązania podwójnego w przypadku obecności grupy karboksylowej zachodzi zgodnie z regułą Markownikowa.

Uczeń II: Powstały hydrokys kwas uległ reakcji dekarboksylacji.

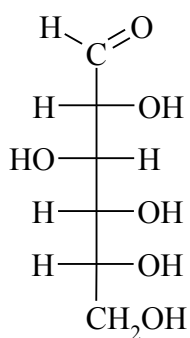
Uczeń III: Produktem reakcji jest mieszanina racemiczna.

Uczeń IV: Reakcja nie zaszła ponieważ użyto niewłaściwy katalizator.

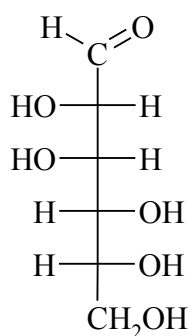
Prawidłowy wniosek wyciągnął uczeń

Zadanie 36. (2 pkt)

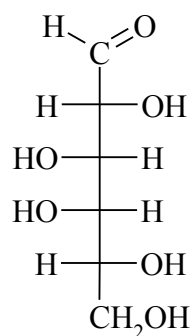
Przedstawiono wzory w projekcji Fishera trzech aldoheksoz:

D-glukoza

D-mannoza

D-galaktoza

a) Napisz wzór w projekcji Fishera aldoheksozy o konfiguracji względnej D, która jest diastereoizomerem dla każdego z tych monosacharydów.

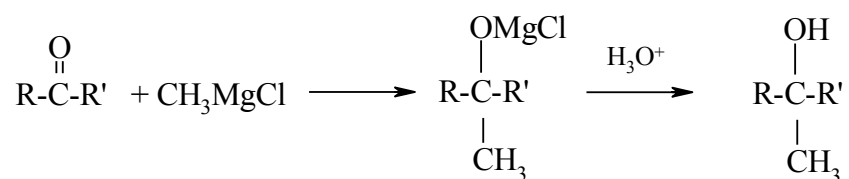
b) Na roztwór zawierający D-mannozę podziałano wodą bromową w obecności wodorowęglanu sodu. Napisz równanie reakcji i podaj nazwę systematyczną organicznego produktu tej reakcji.

Zadanie 37. (1 pkt)

W pewnym alkanie X liczba atomów wodoru jest o 7 większa niż liczba atomów węgla. Podaj wzór półstrukturalny tego alkanu X wiedząc, że związek ten tworzy tylko jedną monochloropochodną.

Zadanie 38. (1 pkt)

Związki Grignarda to metaloorganiczne związki chemiczne zawierające magnez. Związki te mają wiele zastosowań w syntezie organicznej. Jednym z nich jest tworzenie nowych wiązań węgiel-węgiel w procesie addycji. W wyniku reakcji addycji tego związku do grupy karbonylowej powstają alkohole o różnej rzędowości według schematu:

Na podstawie informacji wstępnej napisz schemat otrzymywania najprostszego chiralnego alkanolu.